

Näringsutskottets yttrande 2019/20:NU7y

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 12 mars 2020 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över regeringens skrivelse 2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019 samt eventuella följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. I skrivelsen lämnar regeringen en redovisning av vilka åtgärder den har vidtagit med anledning av de riksdagsskrivelser som överlämnats till regeringen. Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen. Näringsutskottet har gått igenom behandlingen av de riksdagsskrivelser som riktats till regeringen med anledning av ärenden där utskottet haft beredningsansvar. Utskottet anser att regeringens redovisning ger en rättvisande bild av hur riksdagens skrivelser har behandlats och delar regeringens bedömningar när det gäller de tillkännagivanden som berör utskottet.

I yttrandet finns två avvikande meningar (M, SD, KD).

Utskottets överväganden

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019

Skrivelsen

I skrivelsen Riksdagens skrivelse till regeringen – åtgärder under 2019 (skr. 2019/20:75) lämnar regeringen en redovisning av vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av de riksdagsskrivelser som överlämnats till regeringen. Redovisningen omfattar huvudsakligen åtgärder under tiden 1 januari–31 december 2019. Dessutom lämnar regeringen vissa uppgifter om antalet gällande författningar.

Inom näringsutskottets beredningsområde redovisas totalt 34 riksdagsskrivelser i skrivelsen, varav 18 anges som slutbehandlade och resterande 16 som inte slutbehandlade. 17 av de 34 riksdagsskrivelserna innehåller totalt 18 tillkännagivanden, varav åtta anges som slutbehandlade. De sistnämnda tillkännagivandena är följande:

- Lokalisering och organisering av statliga myndigheter (bet. 2015/16:NU17, rskr. 2015/16:201 punkt 2)
- Främjande av livsmedelsexport (bet. 2017/18:NU11, rskr. 2017/18:197 punkt 8)
- En tydlig tidsgräns för myndigheters handläggningstider (bet. 2016/17:NU12, rskr. 2016/17:192 punkt 8)
- Effektvärderingar (bet. 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 2)
- Tydliga tidsgränser för handläggningstider (bet. 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 12)
- Politik för svensk industri (bet. 2017/18:NU16, rskr. 2017/18:322 punkt 1)
- Avvecklingen av kopparnätet (bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:360 punkt 8)
- Uppföljning och utvärdering av exportfrämjande åtgärder (bet. 2019/20:NU5, rskr. 2019/20:22 punkt 2).

När det gäller tillkännagivandet om effektvärderingar anför regeringen i skrivelsen följande:

Riksdagen har ställt sig bakom det som utskottet anför om oberoende effektvärderingar av statligt stöd till innovation och företagande och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2017/18:NU12 s. 29) och därmed bifallit motion 2017/18:3405 yrkande 16 i denna del och 2017/18:3412 yrkande 6. Regeringen uppdrog sommaren 2017 åt Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) att lämna förslag på hur tillämpningen av metoder och modeller för utvärdering av offentliga insatser för innovation och företagande kan utvecklas så att bl.a. spridningseffekter täcks in bättre. Tillväxtanalys redovisade uppdraget i juni 2018. Redovisningen belyser bl.a. frågan om utvärderingarnas syfte. Det framgår att utvärderingar kan ha olika syften. De kan exempelvis

genomföras för att utkräva ansvar men också för att öka lärandet. Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.5.1) bl.a. följande. Regeringen delar riksdagens syn på att oberoende effektutvärderingar är av stor vikt, framför allt när det gäller större insatser. Regeringen anser dock att utvärderingar i syfte att öka lärandet hos den genomförande myndigheten också är betydelsefulla. Regeringen anser därmed att utvärderingar kan göras även av de utförande myndigheterna, där det särskilt lämpar sig för utvärderingens syfte och ambition. Regeringen avser att fortsatt arbeta för att förbättra förutsättningarna för utvärderingar och att återkomma till riksdagen med mer information om detta. Därmed ansåg regeringen att tillkännagivandet var slutbehandlat. Punkten är slutbehandlad.

I skrivelsen anför regeringen följande om de båda tillkännagivandena om myndigheters handläggningstider (bet. 2016/17:NU12, rskr. 2016/17:192 punkt 8 och bet. 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 12):

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den ställer sig bakom det som utskottet anför om tydliga tidsgränser för myndighetens handläggningstider. Tydliga tidsgränser för handläggningstider tas även upp i ett tillkännagivande från riksmötet 2017/18 (rskr. 2017/18:238, punkt 12, N 29).

Regeringen uppdrog 2017 åt Tillväxtverket att ta fram ett kunskapsunderlag som visar hur myndigheternas handläggningsprocesser påverkar företagens konkurrenskraft och utveckling samt ge förslag på vilka åtgärder och metoder som är effektiva och ändamålsenliga för att korta handläggningstiderna. Uppdraget redovisades i februari 2018. Därefter uppdrog regeringen åt Tillväxtverket att lämna förslag om kortare handläggningsprocesser för företag i besöksnäringen. I uppdraget ingick att Tillväxtverket skulle redovisa exempel på områden där maxtid och tidsgräns kan få särskilt stor effekt för företagen. Myndigheten skulle också redovisa skäl både för och emot maxtider och tidsgränser. Uppdraget redovisades i februari 2019. Tillväxtverket fann att det kan finnas skäl för införande av lagstadgade maxtider för handläggning på områden med långa handläggningstider. Samtidigt pekade myndigheten på risker som kan finnas med lagstadgade och frivilliga maxtider. Myndigheten ansåg att de negativa effekterna av att införa tidsgränser som generell metod för att korta handläggningstider väger över de positiva effekterna och föreslog därför andra åtgärder.

Regeringen anförde bl.a. följande i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.5.4). Tillväxtverkets bedömning kan antas gälla för handläggningstider generellt och inte bara inom besöksnäringen. Härutöver kan nämnas att det i förvaltningslagen (2017:900) finns en bestämmelse om att en myndighet som bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska underrätta parten om detta och då också redovisa anledningen till förseningen. Av lagen framgår också att om ett ärende som har inletts av en enskild part inte har avgjorts i första instans senast inom sex månader, får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Därefter har myndigheten fyra veckor på sig att avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant särskilt beslut får överklagas till domstol eller behörig förvaltningsmyndighet. Regeringen avser fortsatt att följa upp aktuella myndigheternas arbete med att förkorta handläggningstider och utesluter inte ytterligare åtgärder. Därmed konstaterade regeringen att de båda tillkännagivandena om handläggningsstider är slutbehandlade. Punkten är slutbehandlad.

När det gäller tillkännagivandet om en politik för svensk industri lämnar regeringen följande redogörelse i skrivelsen:

Riksdagen har ställt sig bakom det utskottet anför om att regeringen bör utforma politiken så att den tillhandahåller grundläggande och nödvändiga förutsättningar för att svensk industri ska kunna växa och nå sin fulla potential (bet. 2017/18:NU16 s. 8) och därmed bifallit motion 2017/18:4109.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.5.2) att regeringen anser att den samlade politik som förs inom näringspolitiken samt inom andra processer som regeringen har initierat, t.ex. energiöverenskommelsen, exportstrategin, den långsiktiga infrastrukturplaneringen, livsmedelsstrategin, den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 svarar mot tillkännagivandet. Vidare anförde regeringen att Sverige ska gå före på klimat- och miljöområdet och bli världens första fossilfria välfärdsland samt att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Därmed ansåg regeringen att riksdagens tillkännagivande var slutbehandlat. Punkten är slutbehandlad.

Vissa kompletterande uppgifter

När det gäller de tillkännagivanden som i skrivelsen anges som slutbehandlade hänvisar regeringen i sju av åtta fall (undantaget är tillkännagivandet om uppföljning och utvärdering av exportfrämjande åtgärder, bet. 2019/20:NU5, rskr. 2019/20:22 punkt 2) till vad som anfördes i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 2, 22, 23 och 24). I samband med beredningen av budgetpropositionen hösten 2019 anförde företrädare i utskottet för Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna inom ramen för sina respektive särskilda yttranden i betänkande Utgiftsområde 24 Näringsliv (bet. 2019/20:NU1) att de inte delar regeringens bedömning att tillkännagivandena om effektutvärderingar (bet. 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 2) och tidsgränser för handläggningstider hos myndigheter (bet. 2016/17:NU12, rskr. 2016/17:192 punkt 8 och bet. 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 12) är slutbehandlade. De anförde även att de avsåg att återkomma i samband med riksdagsbehandlingen av regeringens skrivelse 2019/20:75 om deras bedömning kvarstod. Detta framförde företrädarna i utskottet för Sverigedemokraterna även när det gäller tillkännagivandet om en politik för svensk industri (bet. 2017/18:NU16, rskr. 2017/18:322 punkt 1).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Tillkännagivandena om effektutvärderingar och myndigheters handläggningstider
- Tillkännagivandet om en politik för svensk industri
- Övrigt om riksdagens skrivelser till regeringen.

Tillkännagivandena om effektutvärderingar och myndigheters handläggningstider

Efter en granskning av den redogörelse som regeringen lämnat i skrivelse 2019/20:75 av hur regeringen hanterat riksdagens skrivelser inom utskottets beredningsområde vill utskottet framhålla att den ger en rättvisande bild av hur skrivelserna har behandlats. När det närmare gäller tillkännagivandet om effektutvärderingar (bet. 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 2) och de båda tillkännagivandena om myndigheters handläggningstider (bet. 2016/17:NU12, rskr. 2016/17:192 punkt 8 och bet 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 12) hänvisar regeringen i skrivelsen bl.a. till de redovisningar och bedömningar som lämnades i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 24). Där redogjorde regeringen för de åtgärder som vidtagits med anledning av tillkännagivandena och angav att tillkännagivandena är slutbehandlade. Liksom utskottet anförde hösten 2019 i betänkandet Utgiftsområde 24 Näringsliv (bet. 2019/20:NU1) har utskottet ingen annan uppfattning än regeringen och vidhåller att tillkännagivandena kan anses vara slutbehandlade.

Tillkännagivandet om en politik för svensk industri

Våren 2018 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör utforma en politik så att den tillhandahåller grundläggande och nödvändiga förutsättningar för att svensk industri ska kunna växa och nå sin fulla potential (bet. 2017/18:NU16, rskr. 2017/18:322 punkt 1). I skrivelsen redogör regeringen för vad den anförde med anledning av tillkännagivandet i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 24). Där framförde regeringen bl.a. att den samlade politik som förs inom näringspolitiken och inom andra processer svarar mot det som efterfrågades i riksdagens tillkännagivande och att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat. Utskottet har ingen annan uppfattning och delar denna bedömning.

Övrigt om riksdagens skrivelser till regeringen

Som framgår av det föregående finns det åsiktsskillnader mellan företrädarna för olika partier i utskottet när det gäller huruvida vissa tillkännagivanden inom näringspolitikens område kan anses vara slutbehandlade. I fråga om övriga tillkännagivanden som i skrivelsen anges som slutbehandlade instämmer utskottet i regeringens bedömning.

Vidare noterar utskottet att regeringen i skrivelsen anger att riksdags-skrivelsen om Utgiftsområde 21 Energi från riksmötet 2018/19 (rskr. 2018/19:101) nu är slutbehandlad. Denna bedömning gjorde regeringen även under föregående riksmöte i skrivelse 2018/19:75, vilken inte delades av utskottet. I sitt yttrande till konstitutionsutskottet (yttr. 2018/19:NU3y) anförde utskottet att regeringen inte redovisat vilken åtgärd som vidtagits med anledning av utskottets ställningstagande i betänkande 2018/19:NU3 om en minskning av subventionsgraden för stöd till solceller. Utskottet noterade dock

regeringsbeslutet om en revidering av förordningen (2009:689) om statligt stöd till solceller den 4 april 2019, vilket var tre veckor efter att regeringens redovisning av åtgärder med anledning av riksdagens skrivelser presenterats i skrivelse 2018/19:75. Därmed ansåg utskottet att regeringen inte borde ha redovisat riksdagsskrivelsen som slutbehandlad med utgångspunkt i det som regeringen anförde i skrivelse 2018/19:75. De åtgärder som regeringen vidtagit för att riksdagsskrivelsen nu ska kunna anses som slutbehandlad redovisades i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 21) och utskottet hade i betänkandet Utgiftsområde 21 Energi (bet. 2019/20:NU3) ingen annan uppfattning än att riksdagsskrivelsen därmed kunde anses som slutbehandlad. Utskottet anförde dock att regeringen inte borde ha redovisat den aktuella riksdagsskrivelsen som slutbehandlad med utgångspunkt i det som regeringen redovisade i skrivelse 2018/19:75. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Avslutningsvis vill utskottet påminna om betydelsen av att regeringen behandlar riksdagens skrivelser med den skyndsamhet som krävs och gör ansträngningar för att undvika onödig tidsåtgång när det gäller att behandla riksdagens tillkännagivanden. Utskottet noterar att det nu äldsta, ännu inte slutbehandlade tillkännagivandet inom utskottets beredningsområde beslutades av riksdagen våren 2017 (tillkännagivandet om samhällsekonomiska analyser, bet. 2016/17:NU21, rskr. 2016/17:332 punkt 2). Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter arbetet med att bereda samtliga ännu inte slutbehandlade tillkännagivanden med den skyndsamhet som krävs.

Stockholm den 23 april 2020

På näringsutskottets vägnar

Helene Hellmark Knutsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Helene Hellmark Knutsson (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD), Arman Teimouri (L), Lorena Delgado Varas (V), Rickard Nordin (C), Betty Malmberg (M), Josefin Malmqvist (M), Martina Johansson (C), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Ingela Nylund Watz (S), Jörgen Hellman (S), David Lång (SD) och Karolina Skog (MP).

Avvikande meningar

1. Tillkännagivandena om effektutvärderingar och myndigheters handläggningstider (M, SD, KD)

Mattias Bäckström Johansson (SD), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD), Betty Malmberg (M), Josefin Malmqvist (M) och David Lång (SD) anför:

Hösten 2019 framförde företrädare i utskottet för Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna i betänkandet Utgiftsområde 24 Näringsliv (bet. 2019/20:NU1) inom ramen för sina respektive särskilda yttranden att de inte delar regeringens bedömning att tillkännagivandena som rör effektutvärderingar (bet. 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 2) och myndigheters handläggningstider (bet. 2016/17:NU12, rskr. 2016/17:192 punkt 8 och bet. 2017/18:NU12, rskr. 2017/18:238 punkt 12) är slutbehandlade. Vi instämmer i denna uppfattning och vidhåller att tillkännagivandena mot bakgrund av regeringens redovisning inte kan anses vara slutbehandlade. Vi vill av denna anledning framhålla följande.

När det gäller det förstnämnda tillkännagivandet där riksdagen efterfrågade oberoende effektutvärderingar av statliga stöd till innovation och företagande som norm för stödgivande myndigheter redogör regeringen i skrivelse 2019/20:75 för det arbete som skett på området. I redogörelsen framhåller regeringen den rapport som Tillväxtanalys tagit fram där myndigheten lämnar förslag på hur tillämpningen av metoder och modeller för utvärdering av offentliga insatser för innovation och företagande kan utvecklas så att bl.a. spridningseffekter på ett bättre sätt kan täckas in. Vi ser visserligen positivt på dessa förslag men understryker att detta inte kan anses vara likställt med att oberoende effektutvärderingar av statliga stöd till innovationer och företagande ska vara norm för stödgivande myndigheter. I sammanhanget vill vi även framhålla att vi ser positivt på att regeringen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/2020:1 utg. omr. 24) betonade att oberoende effektutvärderingar är av stor vikt. En sådan formulering kan dock inte heller likställas med andemeningen i det aktuella tillkännagivandet.

Vidare redogör regeringen i skrivelse 2019/20:75 för det arbete som gjorts för att tillgodose de två nyssnämnda tillkännagivandena om att förkorta handläggningstider hos myndigheter. Vi noterar att regeringen har vidtagit vissa åtgärder och gjort analyser baserat på riksdagens beslut. Som skäl för att tillkännagivandena ska kunna anses som slutbehandlade hänvisar regeringen bl.a. till rapporter från Tillväxtverket där det framförs att de negativa effekterna av att införa tidsgränser som generell metod för att korta handläggningstider väger över de positiva effekterna. Vi menar att detta inte kan vara tillräckliga

skäl för att inte gå vidare med åtgärder i linje med det som riksdagen efterfrågat. Grundproblemet med långa handläggningstider och krångliga regelverk kvarstår alltså och vi vill påpeka att frågan är mycket angelägen för att Sverige inte ska tappa i konkurrenskraft. Arbetet med att förkorta handläggningstiderna hos myndigheterna måste således fortgå. Särskilt tydligt blir detta i de för Sverige så viktiga gruv- och mineralnäringarna. Där kan det exempelvis ta många år för en sökande att få veta om denne över huvud taget kan komma ifråga för att få vissa tillstånd. Dessutom finns det stora lokala och regionala skillnader i handläggningstider och kostnader som kan hänföras till olika ansökningar.

Sammanfattningsvis menar vi att de åtgärder som regeringen vidtagit med anledning av samtliga ovannämnda tillkännagivanden inte kan ses som tillräckliga för att tillgodose det som riksdagen beslutat om. Tillkännagivandena kan därför enligt vår mening inte anses vara slutbehandlade.

2. Tillkännagivandet om en politik för svensk industri (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och David Lång (SD) anför:

Riksdagen riktade våren 2018 ett tillkännagivande till regeringen med uppmaningen att regeringen bör utforma politiken så att den tillhandahåller grundläggande och nödvändiga förutsättningar för att svensk industri ska kunna växa och nå sin fulla potential (bet. 2017/18:NU16, rskr. 2017/18:322 punkt 1). I skrivelsen motiverar regeringen sin bedömning att tillkännagivandet är slutbehandlat med att den i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/2020:1 utg.omr. 24) informerade om den politik som bedrivs på området. I betänkandet Utgiftsområde 24 Näringsliv (bet. 2019/20:NU1) anförde företrädare i utskottet för Sverigedemokraterna i ett särskilt yttrande att de inte delade regeringens bedömning att tillkännagivandet är slutbehandlat. Vi är av samma uppfattning och vill framhålla att nödvändiga förutsättningar för att svensk industri ska kunna växa och nå sin fulla potential inte är likställt med att regeringen övergripande redogör för olika politikområden och hänvisar till några strategidokument. Att energioverenskommelsen – som regeringen bl.a. hänvisar till i sin redogörelse – dessutom kan ses som överspelad stärker vår uppfattning att regeringen inte har gjort tillräckligt för att möta det som efterfrågades av riksdagen. Tillkännagivandet kan enligt vår uppfattning därför inte anses som slutbehandlat.